

ВИСШЕ ВОЕННОМОРСКО УЧИЛИЩЕ „НИКОЛА ЙОНКОВ ВАПЦАРОВ“
ФАКУЛТЕТ „НАВИГАЦИОНЕН“
Катедра „Организация и управление на тактическите подразделения от ВМС“

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, професионално направление „Военно дело“, специалност „Организация и управление на въоръжените сили“

Автор на дисертационния труд: капитан II ранг НИКОЛА ЛЮДМИЛОВ СТОЯНОВ

Тема на дисертационния труд: СИМУЛАЦИОННИ МОДЕЛИ В СИСТЕМАТА НА ТАКТИЧЕСКАТА ПОДГОТОВКА НА ОФИЦЕРИ ОТ ВМС

Рецензент: професор, д-р Георги Василев Камарашев

I. Актуалност и научно-приложна значимост на разработвания проблем

Моделирането и симулациите (M&C) са ефективни инструменти, улесняващи обучението, посредством осигуряването на възможности за учещите да се обучават на съществуващи технически приложения; да изпробват нови технически или софтуерни приложения, преди да се реализират в практиката; самостоятелно да преценят или да бъдат тествани дали са готови за работа в реални условия; да изградят увереност и опит при вземане на решения в различни ситуации. Същите имат способност да възпроизвеждат определени ситуации от дадена тематична област и когато са подходящо включени в цялостния учебен процес, изпълняват важни педагогически функции - информационна, моделираща, обучаваща и контролираща. Симулационните системи моделират реалността и могат точно, но изборително да представят обекти или ситуации и взаимодействия и позволяват хората, които се обучават чрез симулационни модели да постигат задълбочено и гъвкаво разбиране на учебния материал.

Интензивното развитие на информационните технологии наложи промени в методите и формите на обучение във военнообразователната система. Тяхното умело използване в процеса на подготовка на въоръжените сили подпомага военнообразователната система да се адаптира към постоянно променящите се условия в средата за сигурност.

В изпълнение на задачата за повишаване на съюзническите си способности и за посрещане на новопоявяващите се предизвикателства, чрез ефективно използване на ресурсите, с които разполагат, военноморските сили (ВМС) внедряват и използват симулационните системи за решаването на широк спектър от задачи в процеса на бойна подготовка.

В световен мащаб може да бъде проследена трайна тенденция, отразяваща решаването на задачите на тактическо, оперативно и стратегическо ниво в условията на редуциране на бюджетите за отбрана посредством използването на моделиране и симулации.

Поради комплекс от причини въпросът с използването на M&C с цел повишаване на ефективността на тактическата подготовка за постигане на целите на бойната подготовка във ВМС на Р. България все още не е намерил своето изчерпателно решение. Потвърждение на този факт е отсъствието на специализирани тактически симулатори, с чиято помощ да се отработват задачите, залегнали в курсовете за подготовка на различните класове военни кораби. Анализа на достъпната

литература показва, че на национално равнище липсват стандарти и регламентиращи документи по отношение на теоретичните основи на използването на моделиране и симулации, което е причина за нееднакъвната терминологичната система и липсата на унифициран категоричен апарат, което логично води до неефективното използване на съществуващите симулатори и тренажори.

Оценяването на ефективността на използването на М&С в процеса на обучение на военнослужещите е дейност, която също не е подчинена на единни критерии за оценяване на качеството на индивидуалната и/или груповата тренажорна подготовка.

Всичко казано до тук свидетелства за недостатъчната степен на разработеност на реално съществуващ научен проблем и извежда на преден план актуалността на целта и конкретните задачи, разработени в дисертацията.

2. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Познавайки в пълност актуалното състояние на теорията и практиката по разработвания проблем, капитан II ранг Н. Стоянов се е постарал да намери научно обосновани отговори на формулираните научноизследователски задачи в съответствие с поставената цел на изследването.

В процеса на разработване на дисертационния труд авторът е направил удачна подборка на източниците регламентиращи и описващи издигнатия проблем, като творчески коректно е използвал 103 източника, от които авторски издания - 77, стандартизационни документи - 6, нормативни актове - 8, анализи, справочни документи, инструкции и практически ръководства - 12. Последното показва задълбоченост и широка обхватност при подготовката и извършването на научно-изследователския процес в един продължителен период от време.

Научно-литературната осведоменост и компетентност на автора не търпи възражения и показва стремеж да бъдат обобщени досегашни научни мнения и изследвания в спектъра на тяхното многообразие, динамика и противоречиво развитие.

3. Съответствие на избраната методика на изследване с целта и задачите на дисертационния труд

Избраната методика на изследване в процеса на разработването на дисертационния труд е основана на системния подход с използването на вероятностни модели за оценка на статистическите резултати, като

дескриптивна статистика, включваща статистически методи за събиране, табулиране и обобщаване на данни, математическия анализ и синтез на получените резултати от изследванията. За решаване на отделните изследователски задачи са използвани разнообразни общонаучни методи, които отразяват достиженията на националната и световната теория и практика в изследваната област – формална логика с нейните способности, индукция, дедукция и аналогия; анализ, синтез, сравнение, обобщение, типизация, абстракция, наблюдение и др. Същите успешно обслужват потребностите на научното изследване и представят достоверни за практиката научни резултати.

4. Аналитична характеристика и достоверност на дисертационния труд

Съдържанието на научния труд е представено в увод, изложение в три глави, заключение, литература и приложения с общ обем 158 страници, от които основен текст – 130 страници (фигури – 32, таблици – 31), приложения – 8 с обем 27 страници и използвана литература – 7 страници.

В увода е посочена актуалността на разработвания научен проблем, неговата научна значимост и практическата му приложимост. Формулирани са обектът, предметът, целта и задачите, като са изложени основните подходи, методи и ограничения в изследването.

В първа глава е направен исторически преглед и подложена на анализ съществуващата теорията и практиката, свързана с използването на моделирането и симулациите в системата на подготовка на ВМС във водещи в технологично и икономическо отношение морски държави. Изготвен е SWOT анализ на използването на M&C в системата на подготовка на ВМС. Направен е обзор на терминологичната система и категоричния апарат, свързани с използването на M&C в процеса на подготовка на ВМС.

Съдържанието на втора глава обхваща оценка и анализ на фактическото състояние на използването на симулатори и тренажори в процеса на подготовка на ВМС на Р. България. Извършен е апостериорен анализ на практическите занятия по дисциплините „Тактика на ВМС“ и „Навигационно осигуряване на бойните действия“, провеждани на навигационен тренажор „Корабен мостик“ за периода 2001-2011 г. С цел проверка адекватността на целите на подготовката и сценариите, по които се провеждат тренировките е направен статистически анализ на трудността на отработваните задачи.

В изводна форма е изведена необходимостта от въвеждането на образователни модели и технически системи, способни да решават задачите по подготовката, проитичащи от мисията на ВМС, опериращи с обосновани количествени и качествени критерии за оценяване действията на длъжностното лице (командира) или разчета (скипажа) в условията на провежданата симулация и възможност за своевременно коригиране на допуснатите слабости в хода на тренировките.

В трета глава въз основа на направените изследвания, анализи и изводи от глава първа и втора е разработен концептуален симулационен модел за обучение и подготовка. Предложени са възможности за прилагане на системния подход в процеса на фактическото създаване на информационно-логически симулационни модели, които в максимална степен да удовлетворят потребностите на тактическата подготовка на офицерите от ВМС.

Формулирани са етапите в образованието на военноморските офицери и изискванията към системите за моделиране и симулации в съответствие с нивата на подготовка. Предложена е архитектурна рамка за създаване на интегрирани информационно-логически симулационни модели с цел удовлетворяване на потребностите на тактическата подготовка на офицерите от ВМС на Р, България. В изводна форма е подчертано, че използването на М&С в процеса на подготовка е единствената алтернатива, осигуряваща възможност за отработване на тактическите учения и бойните упражнения, залегнали в курсовете за подготовка на различните класове военни кораби.

5. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

В резултат на разработването на дисертационния труд като изследователски резултати на докторанта приемам:

Научни приноси:

1. Разработена система от термини и категории, съобразена с международно приети стандарти и традициите на българската военноморска наука, базови за създаване на доктрини, концепции, стандарти, ръководства и наставления в областта на моделирането и симулациите;
2. Доразвита и обогатена е теорията свързана с прилагането на интегрирани информационно-логически симулационни модели в процеса на тактическата подготовка на офицери от ВМС.

Приложен принос:

1. Създаден и въведен в учебната дейност на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ военноморски тактически симулатор с разработена и приета методика за неговото използване в процеса на тактическата подготовка на офицерите от ВМС на Р. България.

6. Оценка на личното дело на докторанта в научните резултати и приносите на дисертационния труд

Основните научни и приложни резултати от извършените изследвания в дисертационния труд се свеждат до доказване с нови и с известни средства на съществени нови актуални страни на съществуващи научни проблеми и теории. Резултатите от извършените в дисертационния труд изследвания представляват лично дело на дисертанта и очертават значимостта на постигнатите приноси за теорията и практиката на провеждането на високоефективна бойна подготовка, базирана на използването на М&С в безопасна среда и на по-ниска цена в сравнение с традиционно провежданата подготовка на море.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

По тематиката на дисертационния труд докторантът е представил пет публикации, от които на четири е автор и една в съавторство. Същите имат характер на научни доклади, пряко кореспондират с темата на дисертацията и са анонсирани на научни форуми във ВА “Г. Раковски”, НВУ “В. Левски” и ВВМУ “Н. Вапцаров”.

Не ми е известно и не са приложени доказателства, резултати от изследването в дисертационния труд да са цитирани от други автори.

8. Приложимост на резултатите от дисертационния труд в практиката

Резултатите от проведеното изследване на практика създават нова теоретично обоснована концептуална рамка за планиране, организиране, внедряване и стандартизирано използване на М&С в процеса на тактическата подготовка на офицери от ВМС и курсанти от ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“.

Формулираните препоръки очертават насоките за оптимизиране на процеса на бойната подготовка и прехода, от фрагментарна (поради наличието на множество различаващи се по технически и оперативни възможности симулатори и тренажори) към интегрирана подготовка, базирана на създаването на нови информационно-логически

симулационни модели и технически системи.

9. Оценка за автореферата

Авторефератът е разработен съгласно изискванията и съдържа основните проблеми и пътищата за тяхното решение, посочени в дисертационния труд. Той дава пълна представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите приноси от дисертанта. Имам известни забележки относно възможността за по-голямо детайлизиране при формулиране на научните приноси на изследването.

10. Критични бележки

Наред с положителното в дисертационния труд на капитан II ранг Н. Стоянов са допуснати и известни слабости:

- формулираните частни изследователски задачи в непълен обем развиват и без това доста стеснената обща задача на дисертационния труд;

- общите изводи и тези към отделните глави са с изразен описателен характер и не отразяват в пълност постигнатите резултати в изследването;

В оформянето на дисертационния труд и автореферата към него има неточности, повторения, неизчистен стил на изложение и редакционни грешки, които не намаляват научната му стойност, но влошават външния вид на труда.

Посочените недостатъци не се отразяват съществено върху значимостта на приносите в дисертационния труд. Дисертацията е задълбочен и добре оформен научен труд от изследването на актуален проблем и е с постигнати значими научни и приложни приноси, доказващи способността на докторанта самостоятелно да разработва важни въпроси за теорията и практиката.

11. Заключение

Представената дисертацията е задълбочен и завършен научен труд от изследването на актуален проблем с постигнати значими научни и приложни приноси, доказващи способността на докторанта самостоятелно да разработва важни за теорията и практиката на ВМС въпроси.

12. Оценка на дисертационния труд

От анализа на разработката се налага извода, че дисертационният труд притежава научни и приложни приноси и отговаря на Закона за

развитие на академичния състав в Р. България и правилника за неговото прилагане и убедено предлагам на научното жури да присъди на капитан II ранг Никола Людмилов Стоянов, ОНС „доктор“ за разработения труд на тема „Симулационни модели в системата на тактическата подготовка на офицери от ВМС“ в професионално направление „Военно дело“, специалност “Организация и управление на въоръжените сили”.

05.03.2013 г.

РЕЦЕНЗЕНТ

професор д-р

/Г. Камарашев/